

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

אדעתא דידן אישכב. כדרך שבני אדם נשבעין ואין לך בני אדם לקרוא לנמלים עולי מנרים: לאפוקי מאי. אמרי ליה הכי שלל על דעתך אנו משביעין אותך: לאו לאפוקי. ליהיב ליה לבעל חובו אסקונדרי פיספסיס שמשחקים בהן וקרא אותן זווי וצבך רואה לפטור עצמו מן השבועה. מכלל דעבד איניש דנשבע לדעתא דנפשיה הכא נמי נימא הכי גבי שומשמני. לא. שומשמני ואסקונדרי לאו מילתא היא ובהכי לא מיפטר איניש נפשיה ומשום האי טעמא לא היו אומרים לו הוי יודע כו': אלא לאפוקי מקניא דרבנא. דזווי ממש יבז ובעי למיפטר בהכי וישאר מילי לא עבד איניש דנשבע אדעתא דנפשיה: והא פניא וכן מילינן כו' שאמרינן ואלא אהסד נדכס. הכי פירושו איני משביע אתמס על דעתמס לדכס: לאפוקי מאי. קאמר לכו הכי לאו לאפוקי דאי אסקין לה שמא לעבודת כוכבים אלוה ופלתו לה ובעו למיפטר נפשיהו דלמרי דלפני אלוה: לא. לאו לאפוקי משום האי קאמר הכי דליניו לא מנו לאסקין לעבודת כוכבים שמא אלוה ולמפטר נפשיהו (ו) דהא עבודת כוכבים איקרי אלוה מעמיה: אס כן אמאי משבע יסוהו הכי על דעת המקום ועל דעתי ליבע עיסקו דמקיימיו תורה: הוה משמע תורה אחת. שכתב נלכד: משמע משום תורה. שכתב שכתב שכתב שום תמים עליך מלך (דברים ז) שיש שם מלות: ולישבע להו הכי דמקיימיו עזרים כוכבים וסוהו כוונא אי נמי דמקיימיו מליטע מידי. אלא משא רבינו מילתא דלאו עריחא נקט. כשאמר על דעת המקום ועל דעתי שיש נכלל הכל: אורווא. אישכבאלות מלאות תבן: וכלע יסוהו. אלא דהוה גדול מקורת בית הבעד: עטרוף קאמר דומיא נחש נמומר לא משתכח כקורת בית הבעד: והא כולוה טרוף עריפי. הו מנומרין: גבזו טרוף קאמרין. ולא הו גדול כי האי גוואל: וליסי. אס לא ראימי נחש גבו טרוף כקורת בית הבעד (ו) מילתא אגב אורחא קמ"ל. דכי אמר (ו) בית הבעד אגבו טרוף קאמר דומיא דקורת בית הבעד חלקים חלקים: נפקא מינה. למוכר קורת בית הבעד לחבירו: אי גבז טרוף אין. ודאי הו קורת בית הבעד: מתני'

דכיון דמידי ללא שייך בה גזמא הוה ודאי שבועת שוא היא: אלא אמר רבא לעולם דאמר שבועה אס לא ראימי לאו אמר רב עמרם וכו'. כלומר דכי היכי דהתם (לקמן כה.) תנינן שאף נשבעה לא מחמרין לאסור פירות עליו דלמחרין לקמן הכא נמי דאמר יאסרו פירות עולם עלי נשבעה אס לא ראימי וכו' כלומר ואכלוה גווי דמתניתין קאי ורבותא משום נחש כקורת בית הבעד היא דס"ד אמרינן נחש דנדרים אמרינן דהפירות מותרין התם הוה משום שאף כשלא נמכוון לאסור פירות לא לקי משום שוא דנדר הוה נמכוון שלא נמכוון לאסור פירות דאי לא נמכוון דאי לא נמכוון לאסור פירות לקי משום שבועת שוא דס"ד ודאי לאסור פירות עליו נמכוון כי היכי דלא לילקי קמ"ל דאפי' נשבעה סמכין אהאי טעמא דמצינא דמתניתין דאי לאסור פירות נמכוון לא היה מולה איסורן בתנאי כה"ס: אדעתא דידן אישכב. דלע"ג דלא אמרינן ליה אשבע על דעמינו אינו נשבע על שיש בלבו אלא על דעמינו: כשהן משביעין אוסו. למודה מקלמ: אסקונדרי. חמיכות עך קטנות שמשחקין בהם: ואסקין להו שמה וכו'. כנה את שמש מעות: א"ל פרעטיך. כלומר פרעטיך מקלמ דאי כופר בכל למה ליה לננקט ספרא דאורייתא הא לא מחייב אלא שבועת אהסד דליתא בנקיטת חפץ אלא ודאי מודה מקלמ הוה. והש"ס הכא לא חש לפרושי משום דלאו בהנהו דיני עסקי וכבר כתבתי בפרק שבועת הדיינין בסייעמא דשמאי: ה"ג ואשכב על דעמינו לך וכו'. ולא גרסינן דפרעית לך דהא אינו לאו בתורת פרעון שקליה: לא אהסד נדכס. לא כשאתם נמשחם נדכס. שאס לא לומר שאפי' עם דורות הבאים היה כורת ברית הא כתיב בתר הכי את אשר ישנו פה כו' ואת אשר אינו פה כו': דאי אסקין שמה לעזרים כוכבים אלוה. כלומר ואע"פ שאינו נמשמע הלשון הא דעמס על עבודת כוכבים: חמורה עבודת כוכבים. דכתיב בקרבן עבודת כוכבים: וכו' משגו ולא מעשו את כל המלות: אלא מילתא בתרל (שבועות כט.) מסקינן א"כ לימא להו על דעמי על דעת המקום ל"ל כי היכי דלא תהיו הפרה לשבועתייהו ופירשתי שם כ"ס: תליסר אורווא דסיניא. שיעו תליסר אורווא תבן: עטרוף. עשו צקעים צקעים: גבו טרוף. שאין עשו צקעים גבזו אלא צווארו כלל: למק וממכר. שהמוכר קורת בית הבעד לחבירו כתיב שיהא טרוף. וצירושלמי נראה פירש טרוף מרובע דלמרינן התם (ט) אין מרובע צבירתי ופיךך אס כן למה ליה למתני כקורת בית הבעד ומשני לית אורחא דתנא מתפסיס אלא מילתא רבה דמנינא גמל הפורח צביר ולימני עכב:

הגהות הב"ח

(א) בני דלמא עבירתיך מילי ואמרינן על דעמינו: (ב) שם דמכין וכל אלוה מלריס וגו' ולשבע יתהוה דמקיימיו תורה משמע תורה אחת וכו' וישבע ולשבע יתהוה דמקיימיו תורה משמע מצות המלך וכו' וישבע שבתורה ולשבע יסוהו ומלתא כ"ל: (א) יסוהו ושלש עשרה מלות אין אלא משה יבני: (ד) רש"י ד"ה לאו רבי ומפטר נפשיהו אלא ע"י איקרי אלוה בעצמה הסי': (ה) ד"ה ולימני אס וכו' בית בעד למה לי הסי': (ו) ד"ה מילתא רבי דכי אורחא קמ"ל בית הבעד אגבו טרוף קאמר דומיא לא ראימי נחש דומיא דקורת בית הבעד:

גלוין הש"ס

בבר"ן ד"ה אלא. הדר שוא לא אשכחן. עי ברין לעיל דף י' ע"ב ד"ה ואלא לאמר: עי ש"ס ד"ה רבו תליסר אורווא. אודריתא. ק"ג ה"רש"י שביעית פ"ה מ"ז ועי פירושו בענין וה"רש"י הניחו בשמו:

תוספות

בפר"ף פ"י שהוא מומר ששוי כמו קורות בית הבעד ולי' דמה ענין מומר לקורות בית הבעד לכו' לפירש בענין פלתי' בלע"ז ופיךך כולוה נמי טרופין פירות צבטן ולכן נימא גבי קורות בית הבעד:

פירוש הרא"ש

אדעתא דידן אישכב. ולא מהימנין ליה בדבר משוה כה וכו' דממתנין מהימנין ליה דנדר בתנאי ליה ונקרנטו מתנין על אי משוה כל כ"ס: לאפוקי דאי הוה ליה אסקונדרי דבר שמשחקים בו כשנללות כמו צאסקונדרי סאללתי (קידושין ז' כ"א.) ואסקין להו שפ וזוי. אפי' שמשוה הוה ורקוה הוה מן הדעת אולינן בתר דעמינו: לאפוקי נקמיא דרבא. ואין זה דבר מופלג ודאי לדעתיה שפיר קא משתבע שהי משוה מסי לרדי אלא שלל נתנס לו לטעון שמשוה יודו: ולא אתבם לדברם. כלומר לא על דעתמס לדכס אלא גם על דעת המקום ועל דעתי: דאי אסקין שבתורה כוכבים: והוה דבר משוה ומופלג: משמע חרא. מורה זו תורה שכתבתי זו תורה שבעל פה: משמע מצות המלך. דלמתי (הפס"ג) מדוע אתה עובר את מלות המלך: שקולה מצות ציצית כנגד כל המצוות. דלמתי (במדבר טו) ודלמתי איתו וכתבתי את כל מלות ה' ולימני ושמעו ומוסין ותמטה שקרים עולם מריגו: המורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כו'. דלמתי צבירות כוכבים וכו' משגו ולא מעשו את כל המלות: אלא מילתא דלא מריחא כקב. על דעת המקום ועל דעמו: אורווא דרבנא. כמו אורווא סוסים (מל"א ה.) בפר"ף. רמז ולינו עגול: בולחו נחשי בריחא בריפי. כולוה נחשי טרופים טרופים צבטנים אים עגולים:

א"ל כי משתבע אדעתא דידן משתבע ואנן לא מסקינן נפשין אשומשמני ועל דעתא דנפשיה לא עבד איניש דמשתבע והתניא כשהו משביעין אותו אומרים לו הוי יודע שלא על תנאי שבלבך אנו משביעין אותך אלא על דעתנו ועל דעת בית דין לאפוקי מאי לאו לאפוקי דאסיק להו לאיסקונדרי ואסיק להון שמא זווי ומדקאמר על דעתנו מכלל דעבד איניש דמשתבע אדעתא דנפשיה לא לאפוקי א מקניא דרבא דההוא גברא דהוה מסיק בחבריה זווי אתא לקמיה דרבא א"ל ללוה זיל פרע לי א"ל פרעתיך א"ל רבא א"כ זיל אישבע ליה דפרעתיך אול ואייתי קניא ויהיב זווי בגויה והוה מסתמך ואייל ואתי עליה לבי דינא אמר ליה למלוה נקוט האי קניא בידך נכס ס"ת ואישתבע דפרעיה כל מה דהוה ליה בידיה ההוא מלוה רגו ותברה לההוא קניא וקושמא אישתבע ואכתי לא עבד דמישתבע אדעתא דנפשיה והתניא (ז) וכן מצינו במשה רבינו כשהשביע את ישראל בערבות מואב אמר להם הווי יודעים שלא על דעתכם אני משביע אתכם אלא על דעתי ועל דעת המקום שנאמר ואלא אתכם לבדכם וגו' מאי אמר להו משה לישראל לאו הכי קאמר להו דלמא (ח) עבדתון מילי ואמרינן על דעתנו משום הכי אמר להו על דעתי לאפוקי מאי לאו לאפוקי דאסיקו שמה לעבודת כוכבים אלוה מכלל דעבד איניש דמשתבע אדעתא דנפשיה לא עבודת כוכבים איקרי אלוה דכתיב וכוכל ובכל אלהי מצרים וגו' ולשבע יתהוה דמקיימיו תורה משמע תורה אחת וישבע ולשבע יתהוה כל מצות משמע מצות המלך וישבע להו הכי דמקיימיו עזרים כוכבים וסוהו כוונא אי נמי דמקיימיו מליטע מידי. אלא משא רבינו מילתא דלאו עריחא נקט. כשאמר על דעת המקום ועל דעתי שיש נכלל הכל: אורווא. אישכבאלות מלאות תבן: וכלע יסוהו. אלא דהוה גדול מקורת בית הבעד: עטרוף קאמר דומיא נחש נמומר לא משתכח כקורת בית הבעד: והא כולוה טרוף עריפי. הו מנומרין: גבזו טרוף קאמרין. ולא הו גדול כי האי גוואל: וליסי. אס לא ראימי נחש גבו טרוף כקורת בית הבעד חלקים חלקים: נפקא מינה. למוכר קורת בית הבעד לחבירו: אי גבז טרוף אין. ודאי הו קורת בית הבעד: מתני'

אורווא סוסים תבן. שהיה בולע בני אדם ועשו תפלות חזונו ונתנו בהן בהמות וחיות וגמלו אש טעמיס בהן וכלעט ובערו גבופו ומת (שם). בפר"ף. רמז ולינו עגול: בולחו נחשי בריחא בריפי. כולוה נחשי טרופים טרופים צבטנים אים עגולים: ומשגו בנבזו טרוף נשבע שהיה טרוף גבזו וזין נחש עשוי בהנדרות אלה צבטנו (שם).

אורווא סוסים תבן. שהיה בולע בני אדם ועשו תפלות חזונו ונתנו בהן בהמות וחיות וגמלו אש טעמיס בהן וכלעט ובערו גבופו ומת (שם). בפר"ף. רמז ולינו עגול: בולחו נחשי בריחא בריפי. כולוה נחשי טרופים טרופים צבטנים אים עגולים: ומשגו בנבזו טרוף נשבע שהיה טרוף גבזו וזין נחש עשוי בהנדרות אלה צבטנו (שם).

כב א מיי פ"ב מהל שבועות ה"ל טו ופ"א הלכה י"ח סגנו ענין קבג טויע' ח"מ סי' פו סעי' כ: כב ב מיי פ"ג מהלכות פ"א ה"ל י"ב טו"ח סגנו ט: כב ג מיי פ"ב מהלכות עבודת כוכבים ה' ד' סגנו לאזין ע: ד' מיי פ"ו מהל מורה ה"ל ט: ז:

תורה אור השלם

1. ולא אתבם לדכסם אגב ברית את הברית הוואת ואת האלה האות: דברים כ"ט י' 2. ועברתי בארץ מצרים בפלגה הזה והבחיני כל כבוד בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני יי: שמות י"ב י"ב

מוסף רש"י

בשהו משביעין אותו. גבי שבועת הדיינין מלאי טה המשיעין את הממוינין שבועה צב"ד (שבועות ט"ז.) לאיסקונדרי. חמיכות עך קטנות וזוי. ואסיק להון שמא וזוי. כיה את שמש מעות (שם). לאפוקי מקניא דרבא. לעולם כתר פומיה אולינן והא דלאמרינן לך לממר לא על דעתך. משום דלמתי כשהן עשו שבועה כרמלות. כון דיידי ליה קנה ונתן המעות למיכו והפקדו אללו ונשבע שהיו לו מעותיו ולאשר שבועה יחזור ויטלנו. ועבדל הוה קמייה דרבא הכי (שם). ולא אתבם לדכסם. לא כשאתם סוסים כלשר ללכנסם (שם). עבודת כוכבים איקרי אלוה. וכי אולת נמי כתר פומיהו. קושמא דמנו לאשכבועי. שקולה מצות ציצית. מדכתיב (במדבר טו) את כל מלות ה' ועוד דלמתי גבטטרסל פ"ר ו' קשורה ו' ו' ומוסין הכי מריג (מנחות מג.) ובכ"ז שבועות (שם). ולישבע יתהוה דמקיימיו תורה. לאו משום דמסקין אדעמייהו עבדות וקרי להו מותר ומשתבעי אדעמייהו (שם). משמע תורה אחת. אי הוה אמר הכי משמע מלת תורה ואין אית לו כתר ובעל פה (שם). משמע תורת מנהג תורת חטאת תורת אשם. אי אמר קיימו מורות הוה מסקי אדעמייהו לאשכבועי אסק דאיקרי מורות ולא שאלי מלות (שם). חמורה עבודת כוכבים. דכתיב גבי עבודת כוכבים (במדבר טו) וכי משגו אלא מעשו את כל המלות האלה (שם) וחוליקי (ה) וליפנק בחביות (ת.) דבעבודת כוכבים מיי (חולין ה.) ולא. הוי נחש עבד קורות בית הבעד. נמיה (שבועות כ"ט.) תליסר אורווא דרבנא. מלא שלש עשרה

תוספת

בפר"ף פ"י שהוא מומר ששוי כמו קורות בית הבעד ולי' דמה ענין מומר לקורות בית הבעד לכו' לפירש בענין פלתי' בלע"ז ופיךך כולוה נמי טרופין פירות צבטן ולכן נימא גבי קורות בית הבעד:

פירוש הרא"ש

אדעתא דידן אישכב. ולא מהימנין ליה בדבר משוה כה וכו' דממתנין מהימנין ליה דנדר בתנאי ליה ונקרנטו מתנין על אי משוה כל כ"ס: לאפוקי דאי הוה ליה אסקונדרי דבר שמשחקים בו כשנללות כמו צאסקונדרי סאללתי (קידושין ז' כ"א.) ואסקין להו שפ וזוי. אפי' שמשוה הוה ורקוה הוה מן הדעת אולינן בתר דעמינו: לאפוקי נקמיא דרבא. ואין זה דבר מופלג ודאי לדעתיה שפיר קא משתבע שהי משוה מסי לרדי אלא שלל נתנס לו לטעון שמשוה יודו: ולא אתבם לדברם. כלומר לא על דעתמס לדכס אלא גם על דעת המקום ועל דעתי: דאי אסקין שבתורה כוכבים: והוה דבר משוה ומופלג: משמע חרא. מורה זו תורה שכתבתי זו תורה שבעל פה: משמע מצות המלך. דלמתי (הפס"ג) מדוע אתה עובר את מלות המלך: שקולה מצות ציצית כנגד כל המצוות. דלמתי (במדבר טו) ודלמתי איתו וכתבתי את כל מלות ה' ולימני ושמעו ומוסין ותמטה שקרים עולם מריגו: המורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כו'. דלמתי צבירות כוכבים וכו' משגו ולא מעשו את כל המלות: אלא מילתא דלא מריחא כקב. על דעת המקום ועל דעמו: אורווא דרבנא. כמו אורווא סוסים (מל"א ה.) בפר"ף. רמז ולינו עגול: בולחו נחשי בריחא בריפי. כולוה נחשי טרופים טרופים צבטנים אים עגולים: